

การเก็บตัวอย่างเพื่อส่งวิเคราะห์ทางเคมีและสิ่งแวดลอม

ประเภทตัวอย่างที่ทดสอบได้แก่

- อาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูป
- วัตถุดิบอาหารสัตว์เช่นปลาป่นกากถั่วเหลืองข้าวโพดป่นกากปาล์มเนื้อและกระดูกป่น
- ผลิตภัณฑ์นมสำหรับสัตว์เช่นหางนมผง (skim milk) หางเนยผง (Whey) นมผงเป็นต้น
- สารผสมล่วงหน้าอาหารเสริมแร่ธาตุอาหารเสริมโปรตีนเป็นต้น
- ตัวอย่างพืช ดิน วัสดุคลุมดิน และปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น
- ตัวอย่างสารที่ระเหยง่าย เช่น ตัวทำละลาย
- ตัวอย่างก๊าซ

สภาพตัวอย่างก่อนส่งวิเคราะห์

1. ตัวอย่างต้องสมบูรณ์เป็นไปตามลักษณะปกติของตัวอย่างนั้นๆ
2. พืชสด ต้องไม่เน่าเสีย หรือเปลี่ยนสีจากสภาพปกติเช่น ไม่มีสีดำคล้ำ หรือมีกลิ่นเหม็น

ข้อตกลงในการส่งตัวอย่างวิเคราะห์

กรณีที่ถูกค่าต้องการให้ข้อมูลเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงคำขอรับบริการจากเดิม ต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้นสำหรับบุคคลภายนอกจะต้องชำระค่าบริการล่วงหน้าอย่างน้อย 30%

ปริมาณตัวอย่างที่จะนำส่งมาวิเคราะห์

- การวิเคราะห์พืชอาหารสัตว์ วัตถุดิบ
  1. ตัวอย่างชนิดผงแห้งใช้ปริมาณไม่น้อยกว่า 100 กรัม
  2. ตัวอย่างชนิดน้ำสำหรับวิเคราะห์ทางเคมีใช้ตัวอย่างละ 200 มิลลิลิตรและโปรดระบุหน่วยการรายงานผลว่าเป็นต่อหน่วยน้ำหนัก หรือหน่วยปริมาตร กรณีไม่ระบุการรายงานผลจะเป็นต่อหน่วยปริมาตร
  3. ตัวอย่างพืชสดใช้ปริมาณไม่น้อยกว่า 200 กรัม (คิดค่าบริการเตรียมตัวอย่างอบแห้งและบดตามอัตราที่กำหนด)
  4. ตัวอย่างอื่นๆ ตามความเหมาะสมของตัวอย่าง (ตกลงกับเจ้าหน้าที่ก่อนนำส่งตัวอย่าง)
  5. กรณีอื่นที่ไม่สามารถส่งตัวอย่างได้ตาม ข้อ 1-3 ขอให้ติดต่อเจ้าหน้าที่ก่อนนำส่งตัวอย่าง
  6. ตัวอย่างต้องบรรจุในถุงพลาสติกหรือภาชนะที่แห้งสะอาด ปิดสนิท
  7. ตัวอย่างอยู่ในสภาพดี ไม่ขึ้นรา สามารถบดได้
  8. เขียนรายละเอียดตัวอย่างระบุหน้าถุงด้วยตัวบรรจงชัดเจนครบถ้วน
  9. นำส่งห้องปฏิบัติการพร้อมกรอกรายละเอียดตามแบบฟอร์มการส่งตัวอย่าง

■ การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน

1. การเก็บตัวอย่างดิน ควรเก็บก่อนการปลูก 2 เดือน หรือภายหลังการเก็บเกี่ยวก่อนเก็บตัวอย่างดินต้องกวาดเศษพืชใบไม้หรือสิ่งปกคลุมดินออกเสียก่อน
2. สุ่มเก็บจากจุดต่างๆ ให้ทั่วแปลงประมาณ 15 จุด โดยขุดดินเป็นรูปลิ้มแล้วใช้เสียมหรือพลั่วแซะดินจากปากหลุมขนานลงไปตามหน้าดินที่ขุดลึกประมาณ 6 นิ้ว ตัดดินด้านข้าง 2 ข้างของพลั่วออกเหลือดินตรงกลางประมาณ 1 นิ้ว ทำเช่นนี้ประมาณ 15 จุด แล้วเอาเอาดินมารวมเป็นตัวอย่างเดียว
3. นำมาผึ่งให้แห้งในที่ร่ม (ต้องไม่ตากแดด)แล้วแยกส่วนที่ไม่ต้องการ เช่น เศษไม้ หิน กรวด ทราายทิ้งไป นำดินมาบดให้ละเอียดแล้วร่อนด้วยตะแกรง นำส่วนละเอียดตามลुकเกล้าให้เข้ากันแล้วสุ่มโดยวิธีแบ่ง 4 จนกว่าจะได้ตัวอย่างประมาณ 500 กรัม
10. บรรจุใส่ในขวดแก้วที่ล้างสะอาดและแห้งหรือถุงพลาสติกชนิดถุงเย็น เขียนรายละเอียดตัวอย่างระบุหน้าถุงด้วยตัวบรรจงชัดเจนครบถ้วน
4. นำส่งห้องปฏิบัติการพร้อมกรอกรายละเอียดตามแบบฟอร์มการส่งตัวอย่าง

■ การวิเคราะห์สมุนไพร

1. รั่ววิเคราะห์เฉพาะแอนโดรกราโฟไลต์ในตัวอย่างฟ้าทะลายโจร โดย
  - กรณีตัวอย่างชนิดผงใช้ปริมาณไม่น้อยกว่า 20 กรัม
  - กรณีตัวอย่างใบสดใช้ปริมาณไม่น้อยกว่า 200 กรัม
2. ตัวอย่างต้องบรรจุในถุงพลาสติกที่แห้งสะอาด ปิดสนิท
3. ตัวอย่างอยู่ในสภาพดี แห้ง ไม่ขึ้นรา สามารถบดได้
4. เขียนรายละเอียดตัวอย่างระบุหน้าถุงด้วยตัวบรรจงชัดเจนครบถ้วน
5. นำส่งห้องปฏิบัติการพร้อมกรอกรายละเอียดตามแบบฟอร์มการส่งตัวอย่าง

■ การวิเคราะห์ด้วยเครื่อง GCMS

สำหรับการวิเคราะห์ตัวอย่างด้วย GCMS จะรั่ววิเคราะห์ในเชิงคุณภาพวิเคราะห์ โดยตัวอย่างที่นำส่งต้องเป็นสารที่ระเหยง่าย และจะต้องอยู่ในรูปสารละลายพร้อมที่จะวิเคราะห์

■ การวิเคราะห์กรดอะมิโน

1. รั่ววิเคราะห์เฉพาะกรดอะมิโนทั้งหมด ด้วยวิธี Acid hydrolysis และ AccQ.Tag method โดย
  - 1.1 กรณีตัวอย่างแห้งใช้ปริมาณไม่น้อยกว่า 20 กรัม
  - 1.2 กรณีตัวอย่างสดใช้ปริมาณไม่น้อยกว่า 100 กรัม (กรณีต้องการการรายงานผลเป็นต่อน้ำหนักแห้งคิดค่าบริการเตรียมตัวอย่างอบแห้งและบดตามอัตราที่กำหนด)

1.3 กรณีตัวอย่างของเหลวใช้ปริมาณไม่น้อยกว่า 100 มิลลิลิตร (ปริมาณโปรตีนไม่ต่ำกว่า 1%) และโปรตีน
ระบุหน่วยการรายงานผลว่าเป็นต่อหน่วยน้ำหนัก หรือหน่วยปริมาตร กรณีไม่ระบุการรายงานผลจะเป็น
ต่อหน่วยปริมาตร

2. ตัวอย่างต้องบรรจุในถุงพลาสติกที่แห้งสะอาด ปิดสนิท
3. ตัวอย่างอยู่ในสภาพดีไม่เน่าเสีย ไม่ขึ้นรา สามารถบดได้
4. เขียนรายละเอียดตัวอย่างระบุน้ำหนักด้วยตัวบรรจงชัดเจนครบถ้วน
5. นำส่งห้องปฏิบัติการพร้อมกรอกรายละเอียดตามแบบฟอร์มการส่งตัวอย่าง

■ การวิเคราะห์น้ำตาล

1. รับวิเคราะห์เฉพาะน้ำตาล Glucose, Fructose, Mannose และ Sucrose ด้วยเครื่อง HPLC-RI
detector โดย

1.1 กรณีตัวอย่างแห้งใช้ปริมาณไม่น้อยกว่า 20 กรัม

1.2 กรณีตัวอย่างสดใช้ปริมาณไม่น้อยกว่า 100 กรัม (กรณีต้องการการรายงานผลเป็นต่อน้ำหนักแห้งคิด
ค่าบริการเตรียมตัวอย่างอบแห้งและบดตามอัตราที่กำหนด)

1.3 กรณีตัวอย่างของเหลวใช้ปริมาณไม่น้อยกว่า 100 มิลลิลิตร และโปรตีนระบุหน่วยการรายงานผลว่า
เป็นต่อหน่วยน้ำหนัก หรือหน่วยปริมาตร กรณีไม่ระบุการรายงานผลจะเป็นต่อหน่วยปริมาตร

2. ตัวอย่างต้องบรรจุในถุงพลาสติกที่แห้งสะอาด ปิดสนิท
3. ตัวอย่างอยู่ในสภาพดี ไม่เน่าเสีย ไม่ขึ้นรา สามารถบดได้
4. เขียนรายละเอียดตัวอย่างระบุน้ำหนักด้วยตัวบรรจงชัดเจนครบถ้วน
5. นำส่งห้องปฏิบัติการพร้อมกรอกรายละเอียดตามแบบฟอร์มการส่งตัวอย่าง

หมายเหตุ: ระดับปริมาณขั้นต่ำที่สามารถวัดได้โดยวิธีการนี้คือ 0.1% (w/v)

■ การวิเคราะห์ด้วยเครื่อง GC-FID

1. Parameter ที่รับวิเคราะห์เชิงปริมาณได้แก่ methanol, ethanol, propanol, butanol, acetic acid,
propionic acid และ butyric acid และการหาค่าเปอร์เซ็นต์ความบริสุทธิ์ (% purity)
2. สำหรับการวิเคราะห์ตัวอย่างด้วย GC ตัวอย่างที่นำส่งต้องเป็นสารระเหยง่าย และจะต้องอยู่ในรูป
สารละลายพร้อมที่จะวิเคราะห์

■ **การวิเคราะห์น้ำส้มควันไม้**

1. ตัวอย่างชนิดน้ำปริมาณไม่ต่ำกว่า 200 มิลลิลิตร
2. ตัวอย่างต้องบรรจุในขวดสีชาที่สะอาด ปิดสนิท
3. เขียนรายละเอียดตัวอย่างระบุหน้าถุงด้วยตัวบรรจงชัดเจนครบถ้วน
4. นำส่งห้องปฏิบัติการพร้อมกรอรายละเอียดตามแบบฟอร์มการส่งตัวอย่าง

■ **การวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ**

1. สุ่มเก็บตัวอย่างตามหลักวิธีการ โดยใช้ภาชนะที่เป็นขวดแก้วหรือขวดพลาสติกชนิดที่ใส่น้ำดื่ม ขนาด 1-2 ลิตร
2. ในการเก็บตัวอย่างน้ำ ก่อนการเก็บตัวอย่าง ควรล้างขวดที่จะเก็บตัวอย่างด้วยน้ำที่ต้องการตรวจสอบคุณภาพ 1- 2 ครั้ง ปิดฝาขวดให้แน่น ผูกเชือกติดฉลาก (label) แล้วนำส่งห้องปฏิบัติการทันทีพร้อมรายละเอียดตามแบบฟอร์มการส่งตัวอย่าง ในกรณีที่ไม่สามารถนำส่งตัวอย่างได้ทันในวันนั้น ให้เก็บตัวอย่างไว้ในตู้เย็นหรือแช่น้ำแข็งไว้ (อย่าแช่แข็ง) เพื่อป้องกันการเจริญของจุลินทรีย์
3. ปริมาณการเก็บตัวอย่าง
จะต้องเพียงพอในการตรวจวิเคราะห์และการตรวจวิเคราะห์ในบางกรณีที่เป็นจำนวนและขนาดของน้ำใช้ในการวิเคราะห์ดูได้จากตาราง

ตารางแสดงปริมาณการเก็บตัวอย่างน้ำแต่ละประเภท

ลำดับ	ประเภทของตัวอย่าง	ปริมาณของตัวอย่าง น้อยที่สุด	วัตถุประสงค์ในการตรวจสอบ
1	น้ำบริโภค, น้ำประปา , น้ำบาดาล	2 ลิตร	คุณลักษณะทางเคมี ได้แก่ โลหะหนัก ความกระด้าง คลอไรด์ ซัลเฟต ปริมาณสารทั้งหมด ความเป็น กรด-ด่าง ความขุ่น
2	น้ำเสีย	2 ลิตร	วิเคราะห์ทางเคมีเพื่อตรวจสอบลักษณะน้ำทิ้ง ได้แก่ โลหะหนัก BOD COD ปริมาณของแข็ง ความเป็น กรด-ด่าง

การวิเคราะห์ตัวอย่างก๊าซ

ตัวอย่างก๊าซจะต้องบรรจุมาในหลอดเก็บก๊าซ หรือถุงเก็บก๊าซ หรืออาจบรรจุมาในหลอดเก็บเลือด ภาชนะเก็บก๊าซจะต้องเป็นสุญญากาศที่มีส่วนบนเป็นยางที่ใช้เข็มเจาะลงไปได้ การวิเคราะห์ก๊าซมีเทนสามารถส่ง ตัวอย่างได้ทันที ส่วนการวิเคราะห์ก๊าซไฮโดรเจนจะต้องทำการนัดล่วงหน้าก่อนการเก็บก๊าซ (เพราะจะต้องทำการ วิเคราะห์ทันที ไม่สามารถเก็บไว้ได้)

การส่งตัวอย่างทำโดยพบเจ้าหน้าที่เพื่อกรอกใบนำส่งตัวอย่าง (ผค.2)

การใช้เครื่อง Atomic absorption spectrometer

ตัวอย่างที่เป็นน้ำหรือสารละลาย

1. ใส่ตัวอย่างมาในขวดพลาสติก ปิดฝาเพื่อลดการระเหย จะแช่เย็นหรือไม่ก็ได้ ในกรณีไม่แช่เย็นขอให้ รีบส่งตัวอย่างโดยเร็ว
2. ในกรณีที่เก็บน้ำตัวอย่างน้ำไว้นานแล้วเป็นเดือนจะต้องทำการรักษาน้ำตัวอย่างโดยเติมกรด ไนตริกเข้มข้น (Nitric acid conc., HNO_3) 1 มล. ต่อน้ำตัวอย่าง 1 ลิตร เพื่อป้องกันการตกตะกอน ของโลหะหรือโลหะหนัก
3. พบเจ้าหน้าที่เพื่อกรอกใบนำส่งตัวอย่าง (ผค.2) โดยผู้ส่งตัวอย่างต้องระบุว่าวิเคราะห์ในรูป ธาตุ หรือโลหะหนักทั้งหมด (Total metal) หรือธาตุหรือโลหะหนักละลายน้ำ (Filterable metal)

ตัวอย่างที่เป็นของแข็ง

1. นำตัวอย่างใส่ถุงกระดาษ ถุงพลาสติก หรือภาชนะใดๆ และส่งตัวอย่างได้
2. พบเจ้าหน้าที่เพื่อกรอกใบนำส่งตัวอย่าง (ผค.2) โดยผู้ส่งตัวอย่างต้องระบุว่าวิเคราะห์ในรูป ธาตุ หรือโลหะหนักทั้งหมด (Total metal) หรือรูปอื่นๆ เพื่อการเตรียมตัวอย่างได้ตรงตามความ ต้องการ (และควรระบุหน่วยที่ต้องการด้วย)

ในกรณีเป็นนิสิตหรือบุคลากรภายใน มก. ที่ประสงค์จะทำการวิเคราะห์ด้วยตนเอง ให้ติดต่อเจ้าหน้าที่ และกรอกใบขอใช้เครื่องมือฯ (ผค. 1)

การใช้เครื่อง GC - Flame Ionization Detector

1. สำหรับการวิเคราะห์ตัวอย่างด้วย GC-FID ตัวอย่างที่จะวิเคราะห์ต้องเป็นสารระเหยง่าย และเผาไหม้ให้เปลวไฟ
2. ตัวอย่างจะต้องอยู่ในรูปสารละลายและกรองผ่านแผ่นกรองที่มีรูพรุนขนาด 0.22 หรือ 0.45 ไมครอนก่อนทำการวิเคราะห์
3. Column ที่ให้บริการได้แก่ Capillary column ชนิด Ultra-1, HP-5 และ Innowax
4. ผู้ใช้ต้องนำสารเคมี สารมาตรฐาน เครื่องแก้ว และอุปกรณ์การฉีดมาเอง

การใช้เครื่อง HPLC

1. Detector ที่ให้บริการได้แก่ PDA, UV-Vis, RI และ Fluorescent
2. สำหรับการวิเคราะห์ตัวอย่างด้วย HPLC ตัวอย่างจะวิเคราะห์ในแบบ Reverse phase mode (ไม่ให้บริการใช้เครื่องในแบบ Normal phase mode)
3. ตัวอย่างจะต้องอยู่ในรูปสารละลายและกรองผ่านแผ่นกรองที่มีรูพรุนขนาด 0.22 หรือ 0.45 ไมครอนก่อนทำการวิเคราะห์
4. Column ที่ให้บริการได้แก่ C₁₈
5. ผู้ใช้ต้องนำสารเคมี สารมาตรฐาน เครื่องแก้ว ขวด waste และขวดบรรจุตัวอย่างสำหรับฉีด (injection vial) มาเอง